

Etika v 21. století

Většina humanitních vědců potvrzuje, že v posledních desetiletích došlo k rozpadu etického konsensu. Za tímto procesem jsou fenomény, které předpověděl již Jan Patočka. V habilitační práci *Přirozený svět* jako filosofický problém předpověděl, že lidé přestanou vykládat svůj svět na základě vědy. V knize *Kacířské eseje o filosofii dějin* předpověděl, že lidé opustí veškeré ideologie, protože je budou vnímat jako příprava na další válku. Obojí se stalo...

V 21. století ale bude nutné vypracovat nový mravní konsensus, nechceme-li skončit jako skončila antická Říše Římská. Po adolescentní revoltě člověk staví svůj svět z toho, co v duši má, tedy i z toho co dostal. Proto ani my nestavíme „na zelené louce“.

Odkud začít?

Základní stavební kameny mravnosti připravila evoluce:

Nejdříve musíme korigovat zjednodušené darwinistické koncepce. Soupeření je důležitou vývojovou silou, ale nesmíme přehlédnout to, co nás učí koncept ekosystému - schopnost kooperace je druhou významnou vývojovou silou.

Ostatně u člověka rozlišujeme „jáské“ a „sociální“ instinkty. Ty jsou někdy vzájemně vyladěny, někdy se dostávají do vzájemných konfliktů.

- Šimpanzi:
- a) Pečují o pohodu ve společenství a o jeho stabilitu
  - b) Rozvinuli „prerозdělování“ a starají se o oběti konfliktů
  - c) Jsou schopni se podívat na svět očima druhého (empatie)
  - d) Dokáží se zachovat altruisticky

U člověka také vidíme potřebu pěstovat sociální pohodu a nutnost řešit konflikty mezi vůlí jedince a potřebami společenství. Jak stavět pohodu v lidské společnosti?

Nejdříve se musíme podívat na svět očima i druhých lidí a uznat altruismus jako jeden ze základů dobrých vztahů. Pak bude samozřejmostí úcta k lidskému životu a právo na sebeurčení každého člověka. A povinnost společnosti pomoci slabším.

Když chceme stavět dům, musíme vyhovět pravidlům, která jsou tak samozřejmá, že je nenajdeme v učebnicích. Vodorovná plocha, svislice, a pravý úhel.

V mezilidských vztazích najdeme také tři základní pravidla: Úcta k pravdě, dodržování dohod, spravedlnost.

Úcta k pravdě není souhlas s nějakou vědeckou, filosofickou nebo ideologickou pravdou. Je to vědomí faktu, že držitelem pravdy není nikdo z nás. Je to nárok na „mne“, abych líčil události tak, jak se skutečně staly. A v dialogu s druhými opakovaně klást i přijímat otázky typu „nebylo to přece jen trochu jinak?“ Překážkou na cestě k pravdě je jakákoliv „bublina“. Sociální, filosofická, vědecká, ideologická.

Dodržování dohod je uznaným základem fungování demokratické společnosti.

Spravedlnost je otázka: „Mám já skutečně nárok na to, co chci?“ „Nemá na to nějaký nárok i někdo druhý?“

Na těchto základech pak snadno vybudujeme nový etický konsensus.